

I. [UNIA PIOTRKOWSKO-MIELNICKA]

[II]^a

In nomine Domini amen. Ad rei memoriam sempiternam. Terrestrium regnorum et principatuum ordinem a summo illo universi opifice Deo ita institutum esse constat, ut nisi ex capite et membris isdemque^b concordibus quodlibet eorum compactum existat, saluum et incolume diu permanere non possit, quo diutius autem solidum et integrum perseveret, opere praetium fore, ut capiti membra respondeant et caput membris singulari moderatione et prudentia praesit, inofficiosa enim et discordantia a suo capite membra periclitari consueverunt, quae concordia et officiosa se una cum capite conservant. Et cum in omnibus naturae legibus divinisque praeceptis ea inprimis excellant, quae ad mundanorum principatuum iustam concordemque soliditatem et consonantiam pertinent, nam quicquid boni et foelicitatis mortalibus datum est, inde proficiscitur, cumque^c ex eo imperia, regna et principatus non modo stabiliri, sed etiam augeri et mirabiliter coalescere atque concordia^d parvas res crescere, discordia vero maximas dilabi quotidiana doceat experientia, quapropter nos Fredericus miseratione divina sacrosanctae Romanae Ecclesiae tituli sanctae Luciae in Septem Soliis presbyter cardinalis, archiepiscopus Gneznensis et ^eprimas Regni Poloniae^e episcopusque^f Cracoviensis, Andreas Rosa^g archiepiscopus Leopoliensis et episcopus Przemysliensis^h, Creslaus Wladislaviensis et cancellarius Regni, Joannes Poznaniensis, Vincencius Ploczensisⁱ, Lucas Warmienses et Mathias Chelmenis ecclesiarum episcopi, Spytek de Jaroslaw^j castellanus^k, Petrus Kmytha de Wyssnycze^l palatinus^m et marsalcusⁿ Regni, Cracovienses^o, Andreas de Schamothuly^p Poznaniensis, Joannes de Tharnow^q Sandomiriensis, Nicolaus de Ludbrancz Calisiensis^r, Nicolaus de Bayzen^s Marienburgensis, Petrus Mysskowski^t Lanciensiensis, Nicolaus ^uCoszeleczki Brzestensis^u, Nicolaus de Krethkow Junivladislaviensis, Joannes de Tharnow Russiae, Nicolaus de Curozwanki Lublinensis, Stanislaus Kmytha^v de Wyssnycze Belzensis, Ninogneuius de Crzyczko^w Ploczensis^x, Andreas de Cuthno Rawensis palatini, Dobrogostius de Ostrorog Poznaniensis, Jarandus de Brudzew Caiisiensis^y, Johannes de Przeramb Siradiensis, Andreas de Zaxyn^z Lanciensiensis, Andreas de Thanczyn Woyniciensis^{aa}, Johannes de Slupcza Sandeczensis^{ab}, Petrus Schaffraniecz de Pyescouascala Vyslicziensis^{ac} et ^{ad}capitaneus Marienburgensis^{ad}, Stanislaus de Młodzeyouicze^{ae} Radomiensis, Stanislaus de Pothulicze Myedzyreczensis^{af}, Jeronimus de Cobylyno^{ag} Rosperiensis, Zauissius de Cunradecz Ploczensis^{ah}, Johannes Polyak de Carnkow^{ai} Landensis, Raphael de Jaroslaw Premysliensis^{aj}, Johannes de Syenno Malogostensis^{ak}, Paulus de Choczcz Polaneczensis^{al}, Mathias^{am} Bal Sanoczensis^{an} castellani, Mathias de Drzewicza^{ao} praepositus Scarbimiriensis et scholasticus Cracoviensis, ^{ap}Regni Poloniae vicecancellarius^{ap}, Andreas de Coszelecz^{aq} regalis curiae marsalcus^{ar}, ^{as}Petrus de Schydlowiecz^{as} succamerarius Cracoviensis universis ac singulis quibus expedit, praesentibus et futuris, serie praesentium notificamus, quod licet veteres fuerint inscriptiones amicitiae et foedera, augmentum et conditionem meliorem promoventia Reipublicae, tam Regni Poloniae,

^a Tekst tej umowy St. Kutrzeba i W. Semkowicz opublikowali na podstawie oryginału z Archiwum Radziwiłłów w Nieświeżu, dok. nr 186, uwzględniając odmianki z MK1, t. 17, k. 230. Wersje oryginału zaznacza się poniżej skrótem O.

^b iisdemque MK1.

^c cunque O.

^d Brak w MK1.

^{e-e} Regni Poloniae primas MK1.

^f et episcopus MK1.

^g Roza MK1.

^h Premisliensis MK1.

ⁱ Ploczensis MK1.

^j Spitek de Jaroslaw MK1.

^k MK1 dodaje: Cracoviensis.

^l Wyssnycze MK1.

^m Cracoviensis dodaje MK1.

ⁿ marschalcus MK1.

^o Brak w MK1.

^p Schamothuli MK1.

^q Tarnów MK1.

^r Kalisiensis MK1.

^s Baysen MK1.

^t Myskowski MK1.

^{u-u} Coszeleczki Brestensis MK1.

^v Kmyta MK1. w Ninogneuius de Kryczko MK1.

^x Ploczensis MK1. y Calisiensis MK1.

^z Zaxin MK1.

^{aa} de Thalczin Voynyciensis MK1.

^{ab} Sandecensis MK1.

^{ac} Schaffraniecz de Pyes-

kowaskala Visliciensis MK1.

^{ad-ad} Marienburgensis capitaneus MK1.

^{ae} Młodzeyowycze MK1.

^{af} de Potulicze Myedzyreczensis MK1.

^{ag} Kobylyno MK1.

^{ah} Ploczensis MK1.

^{ai} Polak de

Karnkow MK1. ^{aj} de Jaroslaw Premisliensis MK1.

^{ak} Malogostiensi MK1.

^{al} de Chotcza

Polanecensis MK1. ^{am} Brak w MK1. ^{an} Sanocensis MK1

^{ao} Drzewicza MK1.

^{ap-ap} vicecancellarius Regni Poloniae MK1.

^{aq} Coszelecz MK1.

^{ar} marschalcus MK1.

^{as-as} et Petrus de Schidlowiecz MK1.

quam Magni Ducatus Lithwaniae^{at}, tamen cum aliquid videretur in eis contineri ab optima et sincera fraternitatis fiducia discrepans, idcirco^{au} ob solidiorem communis et mutuae caritatis fraternae connexionem perpetuam, dominiorum defensionem communem, aeviternam indubitam fraternitatis fidem, inprimis vero ad Dei et Salvatoris nostri gloriam et dominorum nostrorum serenissimae regalis familiae Poloniae dominiorumque utrorumque eorundem ac nobilissimarum Poloniae et Lithwaniae^{av} nationum immensi perpetuique honoris diffusionem, decus, ornamentum, corroborationem, honorificentiam et claritudinem ac^{aw} Maiestatis mutuae amplitudinem sempiternam veteres^{ax} ipsas confoederationes innovare et moderari decrevimus sub articulis infrascriptis:

1. Primum, quod Regnum Poloniae et Magnus Ducatus Lithwaniae^{ay} uniantur et conglutinentur in unum et indivisum ac indifferens corpus, ut sit una gens, unus populus, una fraternitas et communia^{az} consilia eidemque corpori perpetuo unum caput, unus rex unusque dominus in loco et tempore assignatis per praesentes et ad electionem convenientes votis communibus eligatur quodque absentium obstantia electio non impediatur et decretum electionis in Regno semper sit iuxta consuetudines circa illud ex antiquo servatas.

2. Item quilibet episcopali, palatinali castellanalique dignitate in ipso Ducatu insignitus iuxta locum suum assignatum in eligendo rege perpetuis temporibus votabit et consulet modo et ordine, quo consulent consilarii Regni.

3. Item quia corpus quodlibet salubribus remediis conservatur et contrariis rebus prosternitur, sic tam in adversis, quam in prosperis rebus, utrobique communi consilio ordinanda sunt et communi similiter auxilio exercenda relevandaque omnia circa corpus et in corpore ipso contingentia.

4. Item in omnibus adversitatibus auxiliis invicem nos utriusque dominii praelati et barones iuvare debemus totis viribus et facultatibus, prout communi consilio expedire videbitur, prospera et adversa tanquam communia reputantes.

5. Item moneta uniformis et aequalis ponderis utrobique, sicut caetera omnia, communi consilio et assensu utriusque dominii debeat institui.

6. Item quaecumque foedera, etiam iuramentis firmata, antea cum quibuscumque inita, tamdiu observanda sunt per partem utramque, quamdiu contra iura et commoditates Regni et Magni Ducatus Lithwaniae^{ba} nil excedere videbuntur.

7. Item quilibet denuo in consiliarium vel dignitarium tam spiritualem quam saecularem promotus teneatur iurare regi coronato Poloniae fidem ac mutuarum inscriptionum observationem.

8. Item quicumque capitaneatum vel castrum in administrationem a domino receperit, ille teneatur recipiendo iurare regi, scilicet quod illo nemini cedit, nisi regi electo et coronato.

9. Item ut omnia, quaecumque nunc pacta fuerint et conclusa, perpetuis temporibus firmiter et inviolabiliter observentur, iuramentis et inscriptionibus firmentur per singulos consiliarios illius Ducatus atque barones et ex nobilitate praecipuos illudque iuramentum ab illis requisitis fiat, quotiens expedierit.

10. Item qui aetatem discretionis attigerint, si nomine consiliariorum Regni pro iuramento admoniti fuerint, illud praestare teneantur.

11. Item domini serenissimi, domini Magni Ducis Lithwaniae^{bb} oratores et consilarii hic praesentes iurabunt et promittent seque obligent omnia pacta servare sub fide et honore et dabunt inscriptiones sub appensis sigillis ad praesentia pacta, quae sub tempore per universos praelatos, barones, nobiles et boiaros Lithwaniae firmabuntur litteris, sigillis et iuramentis,

^{at} Lythwaniae MKI.

^{au} idcirco O.

^{av} Lythwaniae MKI.

^{aw} et MKI.

^{ax} veteras O, MKI.

^{ay} Lythwaniae MKI.

^{az} O. dodaje: et.

^{ba} Lytwaniae MKI.

^{bb} Brak w MKI.

cavendo, quia illustrissimus princeps et dominus Alexander Dei gratia Magnus Dux Lithwaniae etc. rata et grata habebit omnia hic ordinata, iurata, inscripta et promissa.

12. Item ut una pars alteri sit consilio et auxilio, quod regia Maiestas iura ac libertates et dignitates et officia utriusque domini illaesa conservaret, omnia iura iudicia, consuetudines, praerogativas et libertates singulas constitutionesque iudiciarias, ab olim in hactenus servatas, utriusque domini salva et salvas conservando.

13. Item quotiens contigerit in coronatione novi regis iura Regni per regem electum confirmari, tunc una etiam omnia iura ducatus Lithwaniae^{bc} sub uno contextu debebunt confirmari.

14. Item ut circa omnia iuramenta fienda, tam consiliariorum modernorum, quam futurorum, etiam capitaneorum, atque horum, qui ex nobilitate ad praestanda iuramenta venient, praemissorum observatio firmetur fide et honore.

15. Item, sit expressum, inscriptum et iuramento firmatum, quod non quaeratur per aliquam partium ullo temporum occasio adversandi et contraveniendi praesentibus pactis neque dismembrandi istius incliti unius corporis praesentibus uniti, compacti et conglutinati.

Quae omnia et singula in praefecto litterarum praesentium tenore atque in articulis suprascriptis descripta, expressa et ordinata, nos Fredericus, qui supra, una cum praelatis et baronibus Regni Poloniae suprascriptis, quantum nos concernunt, firmiter et inviolabiliter tenere, adimplere, exequi et observare in perpetuum nec eis in toto vel in parte quocumque excusito colore vel ingenio contravenire sub onere praestiti iuramenti ac fide et honore promittimus et nos praesentibus obligamus. In quorum omnium fidem ac testimonium praemissorum sigilla nostra nonnullorumque militum, procerum et nobilium Regni Poloniae sunt praesentibus subappensa. Actum et datum in conventionem generali Pyotrzkoviensi die dominico in profesto sancti Francisci, anno Domini millesimo quingentesimo primo. Ibidem praesentibus et ad praemissa omnia consentientibus et perpetuo rata habentibus venerabilibus, generosis et nobilibus dominis Nicolao Crzyck^{bd} decano Cracoviensi et praeposito Poznaniensi, Johanne Conarski Cracoviensi et Sancti Michaelis praeposito, Johanne de Lasko^{be} cancellario Gneznensi, decano Wladislaviensi et praeposito Crusszwiciensi^{bf}, Alberto Górski scholastico Wladislaviensis, Nicolao de Barthniki^{bg} custode Ploczensis^{bg} ecclesiarum. Johanne Zaramba de Calinowa^{bh} Siradiensi, Stanislawo de Curozwanki Wyelunensi, Johanne et Stanislawo de Sprowa Opoczni^{bi} capitaneis, Stanislawo Lyasoczki de Brzesiny^{bj} succamerario Poznaniensi et Jaroslao de Lasko^{bk} tribune Siradiensi aliisque quampluribus praelatis, militibus, nobilibus^{bl}, terrigenis et indigenis Regni Poloniae.

[2]^a

In nomine Domini amen. Ad rei memoriam sempiternam. Terrestrum regnorum et principatuum ordinem a summo illo universi opifice Deo ita institutum esse constat, ut nisi ex capite et membris iisdemque concordibus quodlibet eorum compactum existat, salvum et incolume diu permanere non possit. Quo diutius autem solidum et integrum perseveret, opere pretium fore, ut capiti membra respondeant et caput membris singulari moderatione et prudentia praesit, inofficiosa^b enim et discordantia a suo capite membra periclitari consueverunt, quae concordia et officiosa, se una cum capite conservant. Et cum in omnibus naturae legibus divinisque praeceptis ea imprimis excellant, quae ad mundanorum principatuum iustam concordemque soliditatem et consonantiam pertinent, nam quicquid boni et felicitatis mortalibus datum est, inde proficiscitur^c, cumque ex eo imperia, regna et principatus non modo stabiliri, sed etiam augeri

^{bc} Lytwaniae MKI.

^{bd} Cryczky MKI.

^{be} Lassko MKI.

^{bf} Crusszwiciensi MKI.

^{bg-bg} de Barthnyky custode Plocensi MKI.

^{bh} Kalynowa MKI.

^{bi} Oppocensi MKI.

^{bj} Lassoczky de Brzezyny MKI.

^{bk} Lassko MKI.

^{bl} Brak w MKI.

^a Tekst tej umowy St. Kutrzeba i W. Semkowicz opublikowali na podstawie oryginału z Biblioteki Petersburskiej, coli. autogr. nr 205, oraz – również uznanego przez nich za tekst oryginalny – dok. nr 187 z Archiwum Radziwiłłów w Nieświeżu, uwzględniając odmianki z MKI, t. 17, k. 316-316v. Wersje oryginału zaznacza się poniżej skrótem O.I

^b inofficia MKI.

^c proficiscetur O.2.

et mirabiliter coalescere atque concordia parvas res crescere, discordia vero maximas dilabi, quotidiana doceat experientia. Quapropter nos Albertus Dei gratia episcopus, dux Allexander^d castellanus Vylnensis et^e Johannes de Zabrzezye palatinus Troczensis^f, serenissimi principis et domini, domini Alexandri Dei gratia Magni Ducis Lythwaniae, Samagittiae, Russiae, Kyovvae domini et haereditis etc, gratiosissimi universorumque eiusdem Magni Ducatus Lythwaniae praelatorum spiritualium et saecularium, baronum, procerum, militum et nobilium nuntii ac oratores, cum plenissimis mandatis, tam ducalibus, quam dominorum eorundem Lythwaniae, ad illustrissimum principem reverendissimumque in Cristo patrem et dominum, dominum Fredericum, miseratione divina sacrosanctae Romanae ecclesiae tituli sanctae Luciae in Septem Soliis presbyterum cardinalem, archiepiscopum Gnesnensem, Regni Poloniae primatem et episcopum Cracoviensem, ac universos et singulos incliti Poloniae Regni principes, praelatos, spirituales ac saeculares, barones et nobiles Regni eiusdem hic in praesentiarum congregatos ac ad infrascripta et alia, quae bono et defensionem communi utriusque domini expedirent^g gerenda, deputati, universis ac^h singulis, quibus expedit praesentibus et futuris, serie praesentium notificamus, quod licet veteres fuerint inscriptiones amicitiae et foedera, augmentum et conditionem meliorem promoventia Reipublicae, tam Regni Poloniae, quam Magni Ducatus Lythwaniae, tamen cum aliquid videretur in eis contineriⁱ ab optima et sincera fraternitatis fiducia discrepans, idcirco ob solidiorem communis et mutuae caritatis fraternae connexionem perpetuam, dominiorum defensionem communem, aeviternam, indubitam fraternitatis fidem, imprimis vero ad Dei et Salvatoris nostri gloriam et dominorum nostrorum serenissimae regalis familiae Poloniae dominiorumque utrorumque, eorundem ac nobilissimarum Poloniae et Lythwaniae nationem immensi perpetuique honoris diffusionem, decus, ornamentum, corroboracionem, honorificentiam et claritudinem ac^j Maiestatis mutuae amplitudinem sempiternam veteres^k ipsas confoederationes innovare et moderari decrevimus sub articulis infrascriptis:

[art. 1 – 15 identyczne jak powyżej w nr 1].

Quae omnia et singula in praeinserto^l litterarum praesentium tenore atque in articulis suprascriptis descripta, expressa et ordinata nos Albertus episcopus, qui supra, una cum praelatis et baronibus Magni Ducatus Lythwaniae suprascriptis, quantum nos concernunt, firmiter et inviolabiliter tenere, adimplere, exequi et observare in perpetuum nec eis in toto vel in parte quocumque exquisito colore vel ingenio contravenire sub onere praestiti iuramenti ac fide et honore promittimus et nos successoresque nostros^m obligamus. In quorum omnium fidem ac testimonium praemissorum sigilla nostra nonnullorumque militum, procerum et nobilium Magni Ducatus Lythwaniaeⁿ sunt praesentibus subappensa. Actum et datum Pyotrkoviae in conventionem generali die dominico in profesto sancti Francisci, anno Domini millesimo quingentesimo primo. Ibidem^o praesentibus ac ad praemissa omnia consentientibus et perpetuo rata habentibus generosis dominis Nicolao Mykolayowycz^p subpincerna Ducatus Lythwaniae et capitaneo Belszensi et Petro Olechnowycz magistro coquinae ducalis, collegis nostris praemissa omnia nobiscum agentibus, tractantibus, inscribentibus ac iuramentis et sigillis^q suis firmantibus, testibus vero^r generosis et honorabilis dominis Stanislao Pyethkovycz capitaneo Brestensi, Petro Dowoynowycz^s, Johanne canonico Troczensi et Johanne Olechnowycz et aliis^t quampluribus fidedignis, Ducatus Lythwaniae indigenis^u.

^d O.2 dodaje: Jurgowycz.

^e O.2 dodaje: et capitaneus Grodnensis.

^f O.2 dodaje: et marsalcus Magni Ducatus Litwaniae, Nicolaus Mykolayowycz, subpincerna eiusdem Magni Ducatus Lithwaniae et capitaneus Byelszensis et Petrus Olechnowycz, magister coquinae ducalis.

^g expediretur MK1.

^h et MK1.

ⁱ contineatur O.2.

^j et O.2.

^k veteras O.2.

^l Brak w O.2.

^m O.2 dodaje: praesentibus.

ⁿ W O.2 od nonnullorumque do Lythwaniae brak, w MK1 trzech ostatnich wyrazów brak.

^o Brak w O.2.

^p Micolayowycz MK1.

^q Dwu ostatnich wyrazów brak w MK1.

^r W O.2 od ac ad praemissa do testibus vero brak.

^s Dowoynowicz MK1, w O.2 w tym miejscu znajduje się dziura, tak że dwa ostatnie wyrazy są nieczytelne.

^t aliisque O.2.

^u O.2 dodaje: ad praemissa testibus. MK1 kończy tekst na: fidedignis.

[3]^a

Ego A. promitto et iuro, quia serenissimus dominus noster, Dominus Alexander Magnus Dux Lythwaniae, omnia pacta et articulos per nos conclusa et conclusos infrascriptaque et inscriptos firmiter observabit et iureiurando confirmabit et incolas illius domini ad observandum et iurandum similia adducet suasque super id ducales litteras perpetuas sub sigillo ducali Regno dabit. Sic me Deus adiuvet et haec sancta crux.

Parimodo promitto et iuro, quia omnes articulos in praesenti unione inscriptos et per me ipsum meo et universorum praelatorum, baronum et nobilium Ducatus Lythwaniae nomine conclusos observabo illosque et mei ac illorum successores observabunt perpetuo sigillisque, inscriptionibus et iuramentis firmabunt, et desuper dabo et dabunt Regno Poloniae litteras perpetuas meo et illorum sigillis roboratas. Sic me Deus adiuvet et haec sancta crux.

[4]^a

In nomine Domini amen. Optimorum regum et principum praecipuum munus esse solet fulcire titubantia, recreare afflicta, sedare tumultuosa et cuncta redigere ad unionem quandam et tranquillitatem; concordia enim ^bres parvae^b crescunt, discordia maximae dilabuntur. Inter humana etenim mala noxius aversiusque discordia mortalibus est nullum. Tanto tamen hominum nostrorum ac dominiorum dissensus^c segregatio peior exicaliorque^d est, quanto magis caeteris^e feras illas et sanguinarias nationes, orthodoxae fidei immanissimos hostes, tot contentionibus, tot praeliis, tanto labore, tanto etiam periculo, a nostris iugulis, a nostris cervicibus, a templis, ab^f altaribus propulsare satagimus. Ideoque exploratum compertumque habentes unionem incliti Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithvaniae^g non solum nobis utilem, verum etiam summopere necessariam, unionis autem ipsius, quae maxime in regnis dominiisque quaeritur, congruentior causa est unus, quam multi. Quocirca ille etiam rerum naturae sagacissimus interpres, ubi diutius^h optimam praestantissimamque regendae ac gubernandae universitatis rationem quaesierat, sic Homericis tandem verbis exclamavitⁱ: rex unus sit, egregie insinuans, cuncta alia facile uniri posse, si diversarum gentium duntaxat rex unus fuerit. Hoc enim pacto diversae nationes, diversa dominia, diversae conditionis status, invicem mutuo bene sentire ac communemque virium^j conglutinationem, in unum quoddam ac individuum corpus facillime reduci posse. Proinde nos Alexander Magnus Dux Lithvaniae^k, Samogithiae^l, Russiae, Kyowiae etc. dominus et haeres divina favente gratia, matura consideratione praeterita tempora metientes, quando sub divo foelicis recordationis Kazimiro^m genitore nostro inclitum Poloniae Regnum cum Magno Ducatu Lithvaniaeⁿ fuisset adunatum, clara experientia vidimus utrumque dominium sub foelici huiusmodi unione et tranquilla pace floruisse et secunda prosperitate administrata fuisse nomenque suum usque ad exterarum^o mundi nationes circumtulisse, adeo quidem, ut non modo vicinis Christianae Reipublicae inimicis, sed longissimo quoque intervallo avulsis formidabilis terrorique fuerat^p. Ideoque matura deliberatione cum praelatis, ducibus, baronibus nostris super hoc^q praehabita, cognovimus adunationem praefati incliti^r Regni Poloniae cum Magno Ducatu Lithvaniae^s non solum utilem, sed^t necessariam quoque pro foelici utriusque statu^u fore eamque per consiliarios et oratores nostros, reverendum in Christo patrem dominum Albertum episcopum Vilnensem ac magnificos Alexandrum Juryowycz castellanum Vilnensem et capitaneum Grodnensem^w, Johannem, de Zabrzezye palatinum Trocensem^x et marschalcum nostri Magni Ducatus Lithvaniae^y, Nicolaum Mykolayowycz^z sub-

^a Oryginal obecnie nie jest znany. Tekst tej roty St. Kutrzeba i W. Semkowicz opublikowali na podstawie kopii MKI, t. 17, k. 233.

^a Wersję oryginalną (B. Czart. rkps nr 667) określa się skrótem O. Zaznaczono odmianki z MKI (t. 17, k. 314-318) i VL.

^{b-b} parvae res MKI, VL.

^c divinorum discussu VL.

^d execratorique VL.

^e caeteras VL.

^f et VL.

^g Lithvaniae MKI.

^h diutissimam VL.

ⁱ exclamat VL.

^j iurium VL.

^k VL stale: Lithvaniae.

^l Samogithiae MKI; Samogitiae VL.

^m Casimiro MKI, VL.

ⁿ Lithvaniae MKI.

^o externae VL.

^p fuerit VL.

^q hac MKI.

^r Brak w MKI i VL.

^s Lihuaniae MKI.

^t sed et MKI, VL.

^u status MKI.

^v ac MKI, VL.

^w Grodnensem VL.

^x Trocensem MKI.

^y Brak w VL.

^z Nicolaiewycz MKI, Mikolaiowicz VL.

pincernam Magni Ducatus Lithvaniae^{aa}, capitaneum Byelscensem^{ab}, Petrum Olyechnowycz^{ac} coquinae nostrae magistrum, de nostro expresso et nostrorum praelatorum, ducum, baronum et procerum Magni Ducatus nostri Lithvaniae assensu cum praeclaris ducibus, baronibus, consiliariis et proceribus Regni Poloniae universis iniri, fieri concludendo^{ad} atque mutuis inscriptionibus iureiurando firmari volumus atque mandavimus per articulos infrascriptos, quorum tenor sequitur in haec verba: Quod licet veteres fuerunt^{ae} inscriptiones amicitiae et foedera, augmentum^{af} et conditionem meliorem promoventia Reipublicae, tam Regni Poloniae, quam Magni Ducatus Lithvaniae^{ag}, tamen cum aliquid^{ah} videretur in eis^{ah} contineri ab optima et sincera fraternitatis^{ai} fiducia discrepans, idcirco ob solidiorem communis ac mutuae charitatis fraternae connexionem perpetuam, dominiorum defensionem communem, aeviternam, indubitam fraternitatis fidem, imprimis vero ad Dei et Salvatoris nostri gloriam^{aj} et dominiorum nostrorum serenissimae regalis familiae Poloniae dominiorumque utrorumque eorundem ac nobilissimarum Poloniae et Lithvaniae^{ak} nationum immensi perpetuique honoris diffusionem, decus, ornamentum, corroborationem, honorificentiam et claritudinem ac Maiestatis mutuae amplitudinem sempiternam veteres^{al} ipsas confoederationes innovare et moderari decrevimus sub articulis infrascriptis:

1. Primum quod^{am} Regnum Poloniae et Magnus Ducatus Lithvaniae^{an} uniantur et conglutinentur in unum et indivisum ac indifferens corpus, ut sit una gens, unus populus, una fraternitas et communia consilia eidemque corpori perpetuo^{ao} unum caput, unus rex unusque dominus in loco et tempore assignatis per praesentes et ad electionem convenientes^{ap} votis communibus eligatur quodque^{aq} absentium obstantia electio non impediatur et decretum electionis in Regno semper sit iuxta consuetudines circa illud ex antiquo servatas.

2. Item quilibet episcopali, palatinali castellanique^{ar} dignitate in ipso Ducatu insignitus iuxta locum suum assignatum in eligendo rege perpetuis temporibus votabit et consulet modo et ordine, quo consulent consiliarii Regni.

3. Item quia corpus quodlibet salubribus remediis conservatur et contrariis rebus prosternitur, sic tam in adversis, quam in prosperis rebus utrobique communi consilio ordinanda sunt et communi similiter auxilio exercenda relevandaque omnia circa corpus et in corpore contingentia.

4. Item in omnibus adversitatibus auxiliis invicem nos utriusque domini praelati et barones iuvare debemus totis viribus et facultatibus, prout communi consilio expedire videbitur, prospera et^{as} adversa tanquam communia reputantes.

5. Item moneta uniformis et aequalis ponderis utrobique, sicut cetera omnia, communi consilio et assensu utriusque domini debeat institui.

6. Item quaecunque foedera, etiam iuramentis firmata, antea cum quibusdam inita, tamdiu observanda sunt per partem utramque, quamdiu contra iura et commoditates Regni et Magni Ducatus Lithvaniae^{at} nil excedere videbuntur.

7. Item quilibet denuo in consiliarium vel dignitarium tam spiritualem quam saecularem promotus teneatur iurare regi coronato Poloniae fidem ac mutuarum^{au} inscriptionum observationem.

8. Item quicumque capitaneatum vel castrum in administrationem a domino receperit, ille teneatur recipiendo iurare regi, scilicet quod de illo nemini cedet, nisi regi electo et coronato.

9. Item ut omnia quaecunque nunc pacta fuerint et conclusa, perpetuis temporibus et firmiter et inviolabiliter observentur, iuramentis et inscriptionibus firmentur per singulos consiliarios illius Ducatus atque barones et ex nobilitate praecipuos illudque iuramentum ab illis requisitis fiat, quotiens^{av} expedierit.

^{aa} *MKI i VL dodaje: nostri; Lituaniae MKI.*

^{ab} *Bielcensem MKI, Bielscensem VL.*

^{ac} *Olechnowycz MKI, Olechnowicz VL.*

^{ad} *concludentes VL.*

^{ae} *fuerint VL.*

^{af} *augmentum O.*

^{ag} *Lithvaniae MKI.*

^{ah-ah} *in eis videretur MKI, VL.*

^{ai} *serenitatis MKI.*

^{aj} *gratiam MKI.*

^{ak} *Lithvaniae MKI.*

^{al} *veteras O.*

^{am} *quidem VL.*

^{an} *Lithvaniae MKI.*

^{ao} *Brak w MKI, VL.*

^{ap} *conventionis O.*

^{aq} *atque VL.*

^{ar} *castellanique O.*

^{as} *Brak w MKI.*

^{at} *Lithvaniae MKI.*

^{au} *mutuam MKI, VL.*

^{av} *quociens VL.*

10. Item qui aetatem discretionis attigerint, si nomine consiliariorum Regni pro iuramento admoniti fuerint, illud praestare teneantur.

11. Item domini serenissimi, domini Magni Ducis Lithuaniae^{aw} oratores et consilarii hic praesentes iurabunt et promittent neque obligent omnia pacta servare sub fide et honore et dabunt inscriptiones sub appensis sigillis ad praesentia pacta, quae sub tempore per universos praelatos, barones, nobiles et boyaros Lithuaniae firmabuntur litteris sigillis et iuramentis, cavendo, quia illustrissimus princeps et dominus, dominus Alexander Dei gratia Magnus Dux Lithuaniae etc., rata et grata habebit omnia hic ordinata, iurata, inscripta et promissa.

12. Item ut una pars alteri sit consilio et auxilio, quod regia Maiestas iura et libertates et dignitates et officia utriusque domini illaesa conservaret, omnia iura, iudicia, consuetudines, praerogativas et libertates singulas constitutionesque iudiciarias, ab olim in hactenus servatas, utriusque domini salva et salvas conservando.

13. Item quotiens^{ax} contigerit in coronatione novi regis iura Regni per regem electum confirmari, tunc una etiam omnia iura Ducatus Lithuaniae^{ay} sub uno contextu debebunt confirmari.

14. Item ut circa omnia iuramenta fienda, tam consiliariorum modernorum, quam futurorum, etiam capitaneorum atque horum, qui ex nobilitate ad praestanda iuramenta venient, praemissorum observando firmetur fide et honore.

15. Item sit^{az} expressum, inscriptum et iuramento firmatum, quod non quaeratur^{ba} per aliam partium ullo temporum occasio adversandi et contraveniendi^{bb} praesentibus pactis neque dismembrandi istius incliti unius corporis praesentibus uniti, compacti et conglutinati.

Nos itaque Alexander Dei gratia Magnus Dux Lithuaniae^{bc} praefatus etc., considerantes unionem et unum et indivisum ac indifferens corpus incliti Regni Poloniae et Magni Ducatus nostri Lithuaniae, connexionem sempiternam, et cui individuo corpori unum caput, unus rex unusque dominus occurrente vacatione eorundem dominiorum^{bd} per utriusque domini consiliarios debeat eligi, praesidere et dominari, caeterisque multis et laudabilibus utilitatibus et commodis utrique dominio conducentibus in praeinsertis articulis descriptis, non modo ipsis pro eorum futura, verum etiam maxima Reipublicae Christianae tuitione, incremento et conservatione profuturam^{be}, imitantesque, ut decens et par est, divorum nostrorum progenitorum et antecessorum vestigia saluberrima, quibus pro defensione fortiori et^{bf} subsistentia dominiorum eorundem firmiori eam ipsam unionem et connexionem ad effectum deducere, ut ex eorum gestis et factis apparet evidenter, conabantur, eosdem articulos tanquam honestos, honori ac commodo nostris et nostrorum dominiorum plurimum conducibiles, quoad omnes eorum^{bg} clausulas, capitula et puncta laudavimus, acceptavimus, approbavimus et ratificavimus in eisdemque ex certa nostra scientia et animo bene deliberato, consilio et assensu praelatorum, ducum, baronum, nobilium nostri Magni Ducatus Lithuaniae^{bh} accedente consensimus laudamusque, acceptamus, approbamus, ratificamus et consentimus, decernentes ea robur perpetuae firmitatis obtinere, promittentes in fide^{bi} bona nostra^{bi} Christiana verbo nostro ducali et sub onere per nos praestiti iuramenti nos et nostros successores unionem, connexionem dominiorum praedictorum, prolis nostrae et nostrorum successorum multiplicatione non obstante, unius domini^{bj} utrique dominio praesidentia temporibus futuris perpetuo duraturam omniaque et singula praemissa ac etiam in articulis praeinsertis contenta, declarata et expressa inviolabiliter tenere, observare et adimplere cum effectu^{bk} sine omni dolo et fraude subiicimus et obligamus. Promittimus insuper, quod omnes praelatos, duces, barones, nobiles, procures et communitates notabiliores nostri Ducatus Lithuaniae^{bl} conducemus, ut omnia in praesentibus nostris litteris ac in^{bm} praeinsertis articulis contenta acceptent, approbent, ratificent et confirment eaque ipsi et eorum successores firmiter implere et observare tenentur^{bn} sub fide, honore et onere praestandi iuramenti, quod singuli praestare et facere tenebuntur et debebunt, litterasque desuper

^{aw} *Tu i dwukrotnie ponizej: Lithuaniae MKI.*

^{ax} *quociens VL.*

^{ay} *Lithuaniae MKI.*

^{az} *sic VL.*

^{ba} *queretur MKI.*

^{bb} *contraveniendi MKI.*

^{bc} *Tu i ponizej: Lithuaniae MKI.*

^{bd} *dominorum O, VL.*

^{be} *profuturum VL.*

^{bf} *Brak w MKI i VL.*

^{bg} *earum MKI, VL.*

^{bh} *Lithuaniae MKI.*

^{bi-bi} *nostra bona MKI, VL.*

^{bj} *dominii MKI, VL.*

^{bk} *Brak ostatnich siedmiu slow w VL.*

^{bl} *Lithuaniae MKI.*

^{bm} *Brak w VL.*

^{bn} *tenebuntur MKI, VL.*

perpetuas eorum sigillis munitas Regno Poloniae dabunt realiter et cum effectum ac pro aliis praelatis, ducibus, baronibus, nobilibus, proceribus et communitatibus notabilioribus^{bo} Magni Ducatus ^{bp} nostri Lithuaniae^{bp} nunc absentibus^{bq} cavebunt^{br} et promittent, quod ipsi et eorum successores quantocius et cum primum ^{bs} super praemissis requisiti fuerint^{bs}, servare omnia praemissa sub fide et honore ac onere praestandi ^{bt} per eos iuramenti^{bt}, quod tunc^{bu} praestare tenebuntur, litterasque necessarias eo ordine, ut praefertur, eorum sigillis munitas dare et concedere tenebuntur et debebunt. Harum quibus sigillum nostrum praesentibus est subappensum testimonio litterarum. Actum et datum in Myelnyk sabbato proximo ante beatorum Simonis et Judae apostolorum, anno domini millesimo quingentesimo primo^{bv}, praesentibus ibidem et ad praemissa consentientibus praelatis, reverendo in Christo patre domino Alberto episcopo Vlnensi necnon magnificis, strenuis et generosis baronibus^{bw}, consiliariis nostris, Alexandro Juryowycz^{bx} castellano Vlnensi et capitaneo Grodensi, Johanne de Zabrzezeye palatino Troczensi^{by} et marsalco Magni Ducatus Lithuaniae^{bz}, Georgio Paczowycz^{ca}, Michaele duce Hlynensi^{cb}, marsalco curiae nostrae, Nicolao Mykolayowycz^{cc}, subpincerna Magni Ducatus Lithuaniae^{cd} et capitaneo Byelszensi^{ce}, Johanne Mykolayowycz^{cf} marschalco nostro et tenutario Wilkiensi, Stanislawo Zabrzezinsky^{cg} marschalco nostro, Alberto Gastolthowycz^{ch} curiensi nostro, Barthossio Thaborowycz marsalco nostro, Stanislawo Pyethkowycz^{ci} capitaneo Bresthensi, Georgio Hylynecz^{cj} marsalco et tenutario nostro Lidensi, Jacobo Dowoynowycz^{ck}, Johanne Steczko^{cl} Drohiciensi, Nyemyra Myelnyezensi^{cm} capitaneis, Georgio Kosczyeyowycz^{cn}, Georgio Dowoynowycz tenutario Dolgosthiensi^{co}, dignitariis et officialibus nostris, ad praemissa similiter personaliter existentibus et consencientibus.

II. [ARTYKUŁY MIELNICKIE]

Approbatio iurium ab Alexandro Rege a. 1501 promulgata^a.

Alexander, Dei gratia electus Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiaeque dominus et haeres etc. Significamus tenore praesentium quibus expedit, universis, praesentibus et futuris, quia habentes multae commoditatis rationem, quibus data opera omnes occasiones benemerendi ad profectum universi status totius Regni adhiberi possint, quo libertas publica solidus et praestantius, non modo augeri, verum et stabiliri possit, quatenus Reges et Successores Nostri non plus posse videantur, quam positae leges permittant, et non pro arbitrio, sed dispositione veterum constitutionum Praedecessorum Nostrorum, subditis praeesse studeant et imperare, quorum omnium indemnitati prospicere cupientes, articulos omnes et singulos infrascriptos, ex consilio et communi omnium praelatorum, baronum et universae nobilitatis totius Regni voluntate et assensu ratificare, approbare et in statum iuris publici redigere et incorporare statuimus perpetue duraturos, qui in eum sequuntur tenorem.

^{bo} notabilioribus *O*, notabilibus *MKI, VL*.

^{bp-bp} Lithuaniae nostri *MKI, VL*.

^{bq} absente *VL*.

^{br} cavebuntur *MKI*.

^{bs-bs} requisiti fuerint super praemissis *MKI, VL*.

^{bt-bt} iuramenti per eos *MKI, VL*.

^{bu} tum *MKI*.

^{bv} 1501 *VL*.

^{bw} *Brak w MKI, VL*.

^{bx} Juryowycz *MKI, VL*.

^{by} Troczensi *MKI, VL*.

^{bz} Lithuaniae *MKI*.

^{ca} *Brak w MKI, VL*. ^{cb} Hlinensi *MKI, VL* ^{cc} Mikolayowicz *MKI, Mikolaiowicz VL*. ^{cd} Lithuaniae *MKI*.

^{ce} Byelscensi *MKI, Bielscensi VL*. ^{cf} Mikolayowicz *MKI, Mikolaiowicz VL*.

^{cg} Zabrzezynski *MKI*. ^{ch} Gastoltowycz *MKI, Gastoltowicz VL*.

^{ci} Pyethkowicz *MKI, Piętkowicz VL*. ^{cj} Halynecz *MKI, Halmnicz VL*.

^{ck} Dowoynowycz *MKI, Dowoynowicz VL*. ^{cl} Steczko *MKI, Stecko VL*. ^{cm} Myelnicensi *MKI, Mielnicensi VL*.

^{cn} Goszcziszcheyowycz *MKI*. ^{co} *Brak w VL*

^a Tytuł pochodzi od J.W. Bandtkiego. W B. Jagiell., Cim. 8048, to jest u J. Przyłuskiego tekst ten jest zatytułowany: Privilegium Alexandri regis, ante coronationem in Mielnik Poloniae post electionem factam anno 1501 concessum. Incipit tekstu Przył. brzmi: Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae etc. Significamus praesentibus litteris nostris, quorum interest universis et singulis harum notitiam habituris, quia Nos ex certis causis animum nostrum manentibus, litteras privilegii infrascripti, serenissimi olim divae memoriae Alexandri regis Poloniae patris nostri desideratissimi in libris eiusdem Regni repertas in pergamenum describi mandavimus. Quarum litterarum tenor ad verbum sequitur eiusmodi.